

Leven met gemis

Een studiedag over rouw en rouwzorg

Op 23 februari 2008 in Brugge
Op 8 maart in Geel
Op 26 april in Wijgmaal
Op 24 mei in Wommel

ROER

werkgroep Rouw en verliesverwerking
Ondersteuning
Educatie en Expertise
Rouw Counseling en rouwtherapie

De studiedag wordt in 2008 op vier plaatsen georganiseerd:

- Op zaterdag 23 februari:
Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge
- Op zaterdag 8 maart:
BEMT, Kleinhoefstraat 6, 2440 Geel
- Op zaterdag 26 april:
Remysite, Remylaan 4b, 3018 Wijgmaal-Leuven
- Op zaterdag 24 mei:
CC De Zandloper, Kaasmarkt 75, 1780 Wommel

Bijdrage:

Voor de studiedagen in Geel, Wommel en Wijgmaal:
40 euro (incl. broodjesmaaltijd)
Voor de studiedag in Brugge:
32 euro (zonder maaltijd)

Te storten op rekeningnr 730-0041025-87 van Zorg-Saam met vermelding van naam plus plaats studiedag

Marie-Christine Adriaensen
Gerontoloog-rouwtherapeut, auteur van het boek 'Als Ouderen Rouwen. Ouderen helpen bij verlies', Lannoo, 2005 en co-auteur van het boek 'Leven met gemis'.

Lut Celie
Psychotherapeute en rouwtherapeute, co-auteur van het boek 'Het kleine sterven' en 'Leven met gemis'.

Let Dillen
Licentiate in de klinische psychologie en momenteel als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Universiteit Gent. Zij heeft vier jaar onderzoek verricht naar rouw bij kinderen en adolescenten.

Geert Hulselmans
Counselor, verlies-en rouwbegeleiding, co-auteur boek 'Leven met gemis'.

Rita Janssen
Kinderverpleegkundige, opleiding rouw counselor, 1-jarige opleiding psychotherapie bij kinderen.

Johan Maes
Sociaal agoog, perso-psychotherapeut en rouwtherapeut, educatief medewerker Zorg-Saam, redacteur en auteur van het boek 'Leven met gemis: handboek over rouw, rouwbegeleiding en rouwtherapie'.

Marc Michiels
Psychotherapeut in de Interactionele Vormgeving, rouwtherapeut, shiatsu-therapeut, vormingswerker en begeleider van groepsprocessen. Hij heeft in Mechelen een zelfstandige praktijk als rouwtherapeut waar hij zowel met individuen als groepen werkt. Hij is co-auteur van 'Leven met gemis'.

Gerke Verthriest
Rouw counselor en vormingswerkster, co-auteur boek 'Leven met gemis'.

Deze studiedagen worden georganiseerd door ROER, werkgroep rond rouw en rouwzorg, verbonden aan de vzw Zorg-Saam. Deze werkgroep beoogt de introductie van een nieuwe visie op rouw in onze samenleving en hulpverlening. De werkgroep heeft tevens de opdracht gekregen van de Vlaamse Gemeenschap (gezondheidspreventie) om de deskundigheid bij hulpverleners te bevorderen op het vlak van rouwzorg met het oog op de preventie, detectie en behandeling van gecompliceerde rouw. Verdere informatie over studiedagen, training en bijscholing op het vlak van rouwzorg kan je vinden op de website www.zorgsaam.be.

Inschrijvingsstrook

Ik schrijf mij in voor de studiedag 'Leven met gemis'

- op 23 februari 2008 in Brugge terugsturen vóór 1 februari 2008
 - op 8 maart 2008 in Geel terugsturen vóór 15 februari 2008
 - op 26 april 2008 in Wijgmaal terugsturen vóór 4 april 2008
 - op 24 mei 2008 in Wommel terugsturen vóór 2 mei 2008
- of via email op zorgsaam@zorgsaam.be of website www.zorgsaam.be

Naam + voornaam:

Adres:

Tel.:

E-mail:

Organisatie:

Workshop: 1ste keuze: 1 2 3 4 5 (slechts 1 aanduiden)
2de keuze: 1 2 3 4 5 (slechts 1 aanduiden)

Met steun van de Vlaamse overheid

Zorg-Saam vzw

Remylaan 4b - 3018 Wijgmaal-Leuven
tel 016/24 39 75 - fax 016/24 39 71
www.zorgsaam.be
zorgsaam@zorgsaam.be

Leven met gemis... een studiedag die poogt een leemte in te vullen op het vlak van rouw en rouwzorg in Vlaanderen. Rouw wordt in onze cultuur nog te veel als een ziekte beschouwd, als een vervelende periode waar je door moet en liefst zo snel mogelijk overheen komt of terug van herstelt. Mits adequate steun uit de omgeving zouden de meeste rouwprocessen hun unieke en normale verloop kennen in duur, betekenis, intensiteit en expressie.

De dag van vandaag leven er echter een aantal mythes in onze cultuur die het rouwproces eerder belemmeren dan dat ze rouwenden ondersteunen in één van de vaak meest ontwrichtende periodes van het leven. Ook hulpverleners reageren van daaruit niet altijd gepast op de rouwvraag van nabestaanden vanuit een gebrekkig inzicht in de kenmerken van het rouwproces, de mediators, de verschillen tussen gewone en gecompliceerde rouw en de soms desastreuze impact van gecompliceerde rouw op het leven van nabestaanden. Veel van wat we vandaag als vanzelfsprekend aannemen op het vlak van rouw en rouwbegeleiding blijkt niet te kloppen.

Op deze studiedag worden nieuwe modellen aangebracht om naar rouw te kijken als een uniek traject dat zich ontwikkelt doorheen onze levensloop, een continu proces van heen en weer bewegen tussen leven 'met' en leven 'zonder', als een uitdaging en zoektocht naar betekenisgeving, naar onze kwetsbaarheden en krachten waarmee we in het leven staan en proberen verlies te integreren.

Heel specifiek vragen we aandacht voor de ervaring en begeleiding van rouw bij de twee meer kwetsbare doelgroepen in onze samenleving: de kinderen en de ouderen. Een andere rouwcultuur en rouwzorg is de beste preventie voor het ontstaan van gecompliceerde rouw, een bedreiging voor onze lichamelijke en geestelijke gezondheid.

Deze studiedag staat open voor een breed publiek van geïnteresseerden, nabestaanden, maar ook zorgverleners uit de lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg, onderwijs en opvoeding, ouderenzorg, palliatieve zorg en de rouwzorg.

Programma

09u00: Onthaal en koffie

09u30: Opening

09u40: **Leven met gemis : een nieuwe visie op rouw en rouwzorg**
Johan Maes

Een aantal rouwmythes worden ontsluitend en tegen het licht gehouden van recente wetenschappelijke inzichten en modellen en ervaringen uit de therapiepraktijk. Aan de hand van de metafoer van de Januskop wordt een nieuw rouwmodel geschetst dat uitgaat van de uniciteit van elk rouwproces. Aan de hand van een concrete casus wordt het begrip gecompliceerde rouw toegelicht, de criteria verduidelijkt en een proeve van rouwtherapie beschreven.

10u30: **De kindertaal van rouw**
Lut Celie en Let Dillen

"Hoewel letterlijk honderden studies gepubliceerd zijn met betrekking tot kinderrouw, hebben we nog steeds geen duidelijk begrip van hoe een kind rouwt." Vertrekkend vanuit deze kernachtige samenvatting van de stand van zaken in het kinderrouwdomein werd aan de Universiteit Gent (i.s.m. het FWO-Vlaanderen) een onderzoek naar kinderrouw gedaan. In deze lezing zal Let Dillen kort stilstaan bij de belangrijkste bevindingen. Lut Celie vult aan met haar ervaringen vanuit de therapieruimte. Uitkomsten en oplossingen doe je dood en verlies nooit. Verwerken en herwerken kan echter, ook en zeker met kinderen, op voorwaarde dat je detecteert wat zij in hun taal en met hun tekens tonen en menen. En op voorwaarde dat hun omgeving mee wil doen. Als er op hun pijn wordt ingegaan en ze daartoe de ruimte krijgen, merken we dat kinderen aan rouw zelfs iets moois toevoegen.

11u15: Pauze

11u45: **Zorg voor de oudere in rouw**
Marie-Christine Adriaensen

We weten allemaal dat ouder worden gepaard gaat met verlieservaringen: we ervaren allerlei lichamelijke mankementen, het geheugen wil niet altijd meer mee, we geraken goede vrienden en kennissen kwijt. We staan er soms even bij stil, we vinden dat jammer, treuren er om, maar we leren ermee leven. Helemaal anders wordt het als oudere mensen hun partner verliezen: dan verliezen ze een stuk van zichzelf, ze zijn iemand kwijt die ze door en door kenden, die jaren en jarenlang alle liefde en miserie heeft beleefd. Ze zijn plots alléén... Ouderen hebben in die periode hulp en steun nodig. We willen wel troosten, nabij zijn, maar weten niet altijd hoe we dat kunnen doen.

12u30: Panelgesprek

13u00: Lunch

14u15 - 15u45: Workshops

1. Kwetsbaarheid en kracht in het rouwproces
Gerke Verthriest

De dood van een geliefde ander veroorzaakt een aardbeving. Wijzelf en ons leven vallen in puin. Welke hulpbronnen boren rouwenden aan als het stof is neergevallen? Met welke brokstukken bouwen ze zichzelf weer op? Welke stapstenen vinden ze om zich een weg te banen in het veranderde leven? Een verkennende tocht naar wat ons helpt, weg uit het "land van de rouw".

2. Aanvaarden, loslaten en verbinden: over de moeilijkste woorden in rouw
Geert Hulselmans

Woorden van betekenis: "aanvaarden, loslaten en verbinden", vaak ijdel gebruikte woorden in rouw maar met een grote impact op de rouwende met onmacht, boosheid en verwarring als gevolg. Wat betekenen ze eigenlijk? Waar vind ik de kracht en houvast om met deze woorden te "werken"? Een (inter)actieve workshop.

3. De invloed op het verdere leven van het verlies van ouders op jonge leeftijd
Marc Michiels

Het verliezen van een ouder op jonge leeftijd is voor een kind het ergste wat hem kan overkomen. Kinderen ontwikkelen om verder te kunnen een hoop 'overlevingsstrategieën' zoals 'ik-heb-niemand-nodig strategie', 'fantasierewereld strategie', 'het-gaat-goed strategie'... Tijdens deze workshop gaan we deze strategieën nader bekijken en gaan we de invloed na op het leven als volwassen mensen.

4. Rouw in het onderwijs
Rita Janssens

Kinderen en jongeren worden vaak op zeer jonge leeftijd geconfronteerd met zwaar ziek zijn, en/of verlies van één van de ouders, broer of zus, vriendje, huisdier.

Leren omgaan met dit verdriet maakt deel uit van het opgroeien, niet alleen in het gezin, maar ook op school.

In deze workshop bespreken we thema's als rouw en verdriet op verschillende leeftijden en het verschil hierin tussen een kind en een volwassene. Hoe en wie meldt het slechte nieuws op school? Wat kan je doen in of samen met de klas?

5. Rouw of depressie bij ouderen
Marie-Christine Adriaensen

Depressie is een aandoening. De exacte oorzaak is veelal niet meteen vast te stellen. Daarom is het heel belangrijk bij de oudere in rouw een onderscheid te maken tussen een depressie en een normale reactie op de rouw met depressieve symptomen. In deze workshop gaan we op zoek naar de gelijkenissen en de verschillen tussen de rouwsymptomen en een depressie.

16u00: Afsluiting en gelegenheid tot napraten.

